Sectorul serviciilor, de la evidențe la politici: INCE prezintă rezultatele primei ediții a Conferinței privind antreprenoriatul și politicile pentru IMM-uri

Chișinău, 16 noiembrie 2026

Pe 16 noiembrie 2026, Institutul Național de Cercetări Economice (INCE) al Academiei de Studii Economice din Moldova (ASEM) a organizat, împreună cu Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (MDED), prima ediție a conferinței Moldova Entrepreneurship & SME Policy Conference. Tema ediției a fost „Sectorul serviciilor: un motor al competitivității economice a Republicii Moldova. De la evidențe la politici publice”. Conferința a deschis săptămâna InnoDays 2026.

Evenimentul a avut loc la GLIA Impact Hub (ASEM) și a reunit peste 140 de participanți: autorități publice, organizații internaționale, mediul academic, asociații de business și antreprenori. Programul a cuprins opt sesiuni tematice și o masă rotundă despre rolul serviciilor în competitivitatea agriculturii. Peste 30 de vorbitori din Republica Moldova, UE, Ucraina, Armenia, Marea Britanie și Brazilia au prezentat cercetări, date și experiențe practice.

Conferința a fost moderată de Angela Timuș, directoarea INCE, Constantin Țurcanu, șeful Direcției politici de dezvoltare a antreprenoriatului (MDED), și Michael Koch, consilier pe termen lung al MDED. Rezultatele vor sta la baza elaborării Programului pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității (PACC) 2028–2032.

Pe 17 noiembrie, discuțiile au continuat la Casa Guvernului, într-o masă rotundă cu asociațiile de business, organizată de Consiliul Economic pe lângă Prim-ministru.

CONTRIBUȚIILE VORBITORILOR

Deschiderea conferinței a reunit intervențiile Nataliei Selevestru, secretară de stat a Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, Rodicăi Crudu, secretară de stat pentru integrare europeană, și Claudiei Hermes, directoarea GIZ Moldova, care au abordat din perspective complementare prioritățile dezvoltării economice, integrării europene și cooperării pentru dezvoltare.

În intervenția sa, **Natalia Selevestru** a evidențiat rolul strategic al sectorului serviciilor în creșterea productivității, stimularea inovării și consolidarea competitivității economiei naționale. Totodată, a subliniat necesitatea dezvoltării serviciilor de suport pentru întreprinderi și a elaborării unor politici publice fundamentate pe date, cercetare și dialog cu mediul de afaceri. În acest context, recomandările formulate în cadrul conferinței vor contribui la elaborarea noului Program pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității (PACC) 2028–2032.

Rodica Crudu, secretară de stat pentru integrare europeană, a evidențiat perspectivele de dezvoltare economică oferite Republicii Moldova de apropierea de Piața Unică Europeană. Aceasta a pus accent pe armonizarea cadrului de reglementare, reducerea barierelor administrative și facilitarea accesului întreprinderilor autohtone la piețele și instrumentele europene de sprijin. În acest context, dezvoltarea serviciilor și integrarea lor în activitățile economice reprezintă factori importanți pentru creșterea competitivității și valorificarea oportunităților generate de procesul de integrare europeană.

Intervențiile din deschiderea conferinței au evidențiat importanța unei abordări integrate a dezvoltării economice, în care reformele structurale, integrarea europeană și cooperarea internațională se susțin reciproc. Un accent deosebit a fost pus pe valorificarea rezultatelor cercetării și consolidarea dialogului dintre autoritățile publice, mediul academic și sectorul privat, pentru elaborarea unor politici economice adaptate provocărilor actuale.

Sesiunea 1. Structura și potențialul economiei serviciilor

Victoria Fala, cercetătoare în Secția cercetări antreprenoriat a INCE, a prezentat studiul INCE despre transformarea structurală, productivitatea și internaționalizarea serviciilor. Serviciile generează 69% din PIB și 74% din locurile de muncă (2025), dar productivitatea muncii în Moldova este de circa 40% din media UE-27 și a crescut cu doar ~1% pe an în 2020–2024. Exporturile de servicii au ajuns la circa 3,2 mld. USD în 2025, cu o creștere medie anuală de 13% în 2015–2025. Totuși, ele rămân concentrate: transportul, călătoriile și TIC asigură 77% din total. TIC exportă circa 47% din producția sa, dar atrage o parte mică din investițiile străine directe, concentrate în proporție de 80% în finanțe, comerț, industrie și energie. Contribuția distinctă a studiului este corelarea exporturilor de servicii cu producția pe activități economice.

Analiza a evidențiat că, deși serviciile au devenit principalul sector al economiei naționale, contribuția lor la creșterea productivității rămâne limitată. Printre prioritățile identificate se numără dezvoltarea serviciilor intensive în cunoștințe, diversificarea exporturilor și atragerea investițiilor în activități cu potențial ridicat de internaționalizare. Totodată, cercetarea subliniază necesitatea simplificării procedurilor administrative, consolidării capacităților instituționale și operaționalizării Punctului unic de contact electronic, în concordanță cu cerințele pieței europene.

Victor Nistorică, CEO al Brutăriei Bardar (90 de angajați, exporturi în România, Germania, Franța și Irlanda), a prezentat, din perspectiva unui producător și exportator autohton, principalele dificultăți legate de accesul la servicii specializate pentru afaceri, precum serviciile de laborator, ambalare, transport și proiectarea spațiilor de producție. Intervenția sa a evidențiat necesitatea dezvoltării unei infrastructuri de servicii de suport accesibile și adaptate nevoilor întreprinderilor, ca factor important pentru creșterea competitivității și extinderea pe piețele externe.

Sesiunea 2. Mediul instituțional, de reglementare și funcționarea pieței

Hans Lindblad, membru al Curții de Conturi Europene, a prezentat concluziile Raportului special nr. 13/2026 privind funcționarea pieței unice a serviciilor. Deși serviciile generează aproximativ 70% din PIB-ul Uniunii Europene, acestea reprezintă doar 20% din comerțul dintre statele membre, iar circa 60% dintre barierele identificate în 2002 persistă. Analiza a evidențiat eficiența limitată a măsurilor de eliminare a obstacolelor administrative și de reglementare, subliniind necesitatea unor obiective strategice clare, a unor instrumente mai eficiente pentru facilitarea serviciilor transfrontaliere și a monitorizării sistematice a progreselor în integrarea pieței serviciilor.

Mårten Blix, membru al Parlamentului Suediei, a analizat principalele obstacole care limitează funcționarea Pieței Unice Europene a serviciilor, evidențiind complexitatea procedurilor administrative, diferențele de reglementare și restricțiile privind exercitarea profesiilor. Acesta a arătat că aproximativ 140 de profesii sunt reglementate într-un singur stat membru al UE, ceea ce ilustrează fragmentarea cadrului de reglementare. Printre soluțiile propuse se numără digitalizarea procedurilor de autorizare, eliminarea obligației de prezentare fizică la autorități, asigurarea accesului la informații în limba engleză și stabilirea unor termene clare, de maximum 30 de zile, pentru aprobarea prestării serviciilor transfrontaliere.

Ion Lupan, șeful Secretariatului Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru, a evidențiat rolul dereglementării în crearea unui mediu de afaceri mai favorabil investițiilor și inovării. Acesta a subliniat necesitatea simplificării procedurilor administrative și eliminării cerințelor redundante, astfel încât întreprinderile să reducă timpul și costurile de conformare și să poată direcționa mai multe resurse către digitalizare, modernizare și dezvoltarea unor produse și servicii competitive.

Discuțiile au evidențiat că modernizarea cadrului de reglementare reprezintă o condiție esențială pentru dezvoltarea unei piețe competitive a serviciilor și integrarea treptată a Republicii Moldova în Piața Unică Europeană. Experiențele prezentate au demonstrat că simplificarea administrativă trebuie însoțită de digitalizarea serviciilor publice, transparența procedurilor și consolidarea capacităților instituționale.

În acest context, implementarea efectivă a Legii nr. 282/2024 privind serviciile și operaționalizarea Punctului unic de contact electronic constituie priorități importante pentru facilitarea activității întreprinderilor. Evaluarea progreselor prin indicatori privind timpul, costurile și accesibilitatea procedurilor administrative ar permite transformarea reformelor de reglementare în beneficii concrete pentru mediul de afaceri.

Sesiunea 3. Internaționalizarea și integrarea în lanțurile valorice

Sesiunea a fost deschisă de **Francesco Alfonso**, reprezentant al OCDE Eurasia, care a introdus principalele teme ale discuțiilor privind internaționalizarea întreprinderilor și integrarea Republicii Moldova în lanțurile valorice europene și globale. În acest context, au fost evidențiate oportunitățile de consolidare a competitivității IMM-urilor prin dezvoltarea serviciilor specializate, atragerea investițiilor și extinderea cooperării economice internaționale.

Asees Ahuja, directoare pentru politici europene în cadrul Confederației Întreprinderilor Suedeze (Swedish Enterprise), a prezentat perspectiva mediului de afaceri suedez asupra extinderii Uniunii Europene și oportunităților economice pentru țările candidate. Rezultatele unui sondaj realizat în rândul companiilor suedeze arată un interes încă limitat pentru aceste piețe, inclusiv pentru Republica Moldova. În același timp, reformele economice, stabilitatea politică și armonizarea reglementărilor cu cele europene reprezintă factori importanți pentru atragerea investițiilor și dezvoltarea parteneriatelor comerciale. Integrarea europeană poate contribui astfel la diversificarea lanțurilor valorice și la consolidarea relațiilor economice dintre companii.

Zuzana Zavarská, economistă în cadrul Centrului OCDE pentru Antreprenoriat, IMM-uri, Regiuni și Orașe, a analizat oportunitățile de integrare a sectorului serviciilor din Republica Moldova în lanțurile valorice europene și globale. Aceasta a evidențiat tendința de regionalizare a investițiilor străine directe în Europa și rolul tot mai important al serviciilor în crearea valorii adăugate. Printre direcțiile recomandate se numără valorificarea avantajelor competitive existente, dezvoltarea activităților cu valoare adăugată ridicată și extinderea oportunităților investiționale în regiuni. Un accent deosebit a fost pus pe consolidarea legăturilor dintre investitorii străini, furnizorii locali, universități și centrele de cercetare, pentru stimularea inovării și transferului de cunoștințe.

Sesiunea 4. Transformarea digitală, inovația și transferul de cunoștințe

Doina Nistor, reprezentanta Moldova Innovation Technology Park (MITP), a evidențiat evoluția sectorului IT din Republica Moldova, cifra de afaceri a rezidenților parcului crescând de aproximativ zece ori din 2018, până la 18,9 miliarde de lei în 2025. Deși 78% dintre rezidenții MITP participanți la sondaj utilizează inteligența artificială, adoptarea tehnologiilor digitale nu se traduce automat în creșterea productivității. În acest context, a subliniat necesitatea orientării soluțiilor tehnologice către problemele concrete ale IMM-urilor, consolidării colaborării dintre întreprinderi, mediul de cercetare și specialiști, precum și extinderii soluțiilor inovatoare care demonstrează rezultate economice măsurabile.

Sesiunea 5. Accesul la finanțare și investiții

Sesiunea a fost deschisă de **Natalia Selevestru**, secretară de stat a Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării, care a evidențiat importanța accesului la resurse financiare pentru dezvoltarea întreprinderilor și stimularea investițiilor. **Natan Garștea**, reprezentant al Băncii Naționale a Moldovei, a participat la discuțiile privind rolul sistemului financiar în susținerea mediului de afaceri și necesitatea unor soluții de finanțare adaptate particularităților IMM-urilor, inclusiv celor din sectorul serviciilor.

Victoria Cociug, prorectoare ASEM pentru cercetare și parteneriate, a prezentat o analiză a accesului IMM-urilor la finanțare în Republica Moldova, evidențiind principalele constrângeri și decalaje față de practicile europene. Deși soldul creditelor acordate IMM-urilor a crescut cu 67% în perioada 2022–2025, piața rămâne concentrată, trei bănci deținând 71% din portofoliul de credite pentru IMM-uri. Totodată, din plafonul de 917 milioane de lei alocat garanțiilor de portofoliu ODA au fost utilizate doar 135,9 milioane de lei (14,8%), iar rata dobânzii la creditele noi pentru întreprinderi a ajuns la 8,6% în 2026. Printre soluțiile propuse se numără valorificarea mai eficientă a garanțiilor de portofoliu, atragerea contragaranțiilor europene, diversificarea instrumentelor de finanțare și dezvoltarea pieței capitalului de risc, inclusiv prin mecanisme de tip fond de fonduri.

Sesiunea 6. Capitalul uman, competențele și antreprenoriatul

Dominika Stojanovska, reprezentanta de țară a UN Women Moldova, a deschis sesiunea evidențiind necesitatea consolidării antreprenoriatului feminin și eliminării obstacolelor care limitează dezvoltarea afacerilor conduse de femei. Deși femeile administrează aproximativ o treime dintre întreprinderile din Republica Moldova, acestea generează doar 22,9% din cifra de afaceri și asigură 26% din locurile de muncă. Printre prioritățile identificate se numără facilitarea accesului la finanțare, piețe și rețele de afaceri, precum și dezvoltarea serviciilor de îngrijire, care pot contribui la creșterea participării economice a femeilor.

Janet Veitch, OBE, președinta UK Women's Budget Group, a prezentat experiența britanică privind rolul investițiilor în infrastructura socială și serviciile de îngrijire în stimularea ocupării forței de muncă și dezvoltării economice. Intervenția a evidențiat importanța recunoașterii economiei îngrijirii ca domeniu strategic al politicilor publice, capabil să genereze locuri de muncă și să reducă inegalitățile de participare pe piața muncii.

Olga Gagauz, dr. hab., conferențiar cercetător, șefa Centrului de Cercetări Demografice al INCE, a prezentat o analiză a impactului schimbărilor demografice asupra economiei Republicii Moldova, în baza scenariilor de evoluție a populației până în 2040. Potrivit estimărilor, ponderea persoanelor de 50–64 de ani în populația de 20–64 de ani va crește de la 35,8% la 41,9%, în timp ce rata ocupării forței de muncă rămâne la aproximativ 55%. Cercetarea a evidențiat necesitatea adaptării politicilor economice la reducerea și îmbătrânirea populației, prin creșterea productivității, valorificarea potențialului de ocupare al femeilor și persoanelor în vârstă și dezvoltarea serviciilor de îngrijire. Totodată, a fost subliniată importanța integrării prognozelor demografice în planificarea bugetară și în politicile de dezvoltare economică și teritorială.

Maria Hămuraru, dr., conferențiar universitar, prorectoare pentru activitate economico-financiară a Universității de Stat din Moldova, a evidențiat rolul universităților în dezvoltarea competențelor antreprenoriale și pregătirea capitalului uman pentru o economie bazată pe cunoaștere. Analiza a relevat necesitatea unei cooperări mai strânse între stat, universități și mediul de afaceri, pentru corelarea programelor educaționale cu cerințele pieței muncii. Printre recomandările prezentate se numără crearea unui sistem național de monitorizare a traseului profesional al absolvenților, integrarea indicatorilor de antreprenoriat în finanțarea universităților, dezvoltarea incubatoarelor universitare prin mecanisme comune de finanțare cu ODA și extinderea programelor de formare continuă și a microcertificărilor pentru IMM-uri.

Sesiunea 7. Tranziția verde și circulară

Daniela Gasparikova, reprezentanta rezidentă a PNUD în Republica Moldova, a evidențiat rolul tranziției verzi în modernizarea economiei și consolidarea competitivității întreprinderilor. Aceasta a prezentat inițiativele susținute de PNUD, în parteneriat cu Uniunea Europeană și Suedia, pentru dezvoltarea infrastructurii de reciclare, promovarea inovațiilor ecologice și integrarea principiilor de mediu, sociale și de guvernanță (ESG) în activitatea companiilor. Printre acțiunile planificate se numără construirea, în 2027, a două centre de colectare a deșeurilor la Călărași și Ungheni, precum și sprijinirea dezvoltării unui proiect similar la Leova, investiția totală fiind estimată la 1,8 milioane de euro. Un accent deosebit a fost pus pe pregătirea IMM-urilor pentru raportarea voluntară a sustenabilității, în conformitate cu standardele europene.

Kädi Eelmaa, șefa Departamentului pentru Circularitate din cadrul Centrului de Economie Circulară din Tallinn, Estonia, a prezentat experiența transformării infrastructurii tradiționale de gestionare a deșeurilor în centre moderne de economie circulară, care integrează servicii de reutilizare, reparații și educație ecologică. Exemplul orașului Tallinn evidențiază importanța unei abordări graduale, bazate pe proiecte-pilot, evaluarea rezultatelor și extinderea soluțiilor eficiente. Totodată, a fost subliniat rolul parteneriatelor dintre autorități, întreprinderi, organizații neguvernamentale și instituții de cercetare, precum și utilizarea achizițiilor publice pentru stimularea practicilor sustenabile.

Iordanca-Rodica Iordanov, dr., directoarea executivă a AO EcoContact, a abordat provocările asociate alinierii cadrului legislativ de mediu al Republicii Moldova la standardele Uniunii Europene, subliniind necesitatea corelării reformelor normative cu măsuri concrete de sprijin pentru mediul de afaceri. Aceasta a evidențiat dificultățile întâmpinate de IMM-uri în procesul de conformare, generate de costurile ridicate, deficitul de competențe specializate și capacitățile instituționale limitate. În acest context, a accentuat importanța dezvoltării serviciilor de consultanță, a instrumentelor financiare și a mecanismelor de asistență pentru întreprinderi, astfel încât cerințele de mediu să devină un stimulent pentru inovare, competitivitate și accesul pe piața europeană.

Masa rotundă „Rolul serviciilor în creșterea competitivității agriculturii”

Masa rotundă a reunit experți naționali și internaționali pentru a discuta contribuția serviciilor financiare, de consultanță și a tehnologiilor moderne la creșterea competitivității sectorului agricol.

Evenimentul a fost deschis și moderat de **Diana Lazar**, dr., lector universitar și consilieră principală pentru creștere economică și investiții strategice în sectorul vitivinicol, împreună cu **Eugenia Lucașenco**, dr., șefa Secției economie agroalimentară și dezvoltare rurală din cadrul INCE, ASEM.

În cadrul sesiunii, **Ivan Kolodiazhnyi** și **Valentyn Litvinov** (KSE Agrocenter, Ucraina) au prezentat experiența Ucrainei în asigurarea finanțării sectorului agricol în condiții de război. Modelul prezentat îmbină garanțiile de portofoliu și creditele subvenționate cu Registrul Agrar de Stat, prin intermediul căruia au fost implementate peste 50 de programe de sprijin destinate fermierilor.

O altă perspectivă a fost oferită de **Arman Harutyunyan** și **Stepan Davtyan** (Universitatea Agrară din Armenia), care au abordat oportunitățile oferite de marketingul digital pentru promovarea turismului vitivinicol, precum și dezvoltarea serviciilor de consultanță agricolă bazate pe date satelitare și tehnologii GIS.

Componenta națională a discuțiilor a fost completată

de prezentarea lui **Anatolie Ignat** (Sparkassenstiftung), care a evidențiat rolul tehnologiilor moderne și al soluțiilor digitale în sprijinirea fermierilor și îmbunătățirea proceselor decizionale în agricultură.

Discuțiile au subliniat importanța dezvoltării unor servicii agricole diversificate, accesibile și adaptate necesităților fermierilor, acestea reprezentând un factor esențial pentru modernizarea, reziliența și creșterea competitivității agriculturii.

Sesiunea 8. Serviciile de dezvoltare a afacerilor

Cornel Coșer, dr., președintele Consiliului Asociației Consultanților în Afaceri și Management din Moldova (ACAM), a evidențiat rolul serviciilor profesionale de consultanță în creșterea productivității și competitivității IMM-urilor. Acesta a subliniat că, deși există programe publice de sprijin pentru întreprinderi, dezvoltarea unei piețe sustenabile a serviciilor de consultanță necesită standarde de calitate, certificarea profesională a consultanților și evaluarea impactului serviciilor oferite. Printre măsurile propuse se numără introducerea voucherelor pentru consultanță, cu posibilitatea alegerii libere a prestatorului, dezvoltarea unui registru al furnizorilor calificați și monitorizarea rezultatelor economice obținute de întreprinderile beneficiare.

Sosanna Lisgara, dr., expertă în domeniul juridic, a abordat reforma pieței serviciilor din perspectiva simplificării reglementărilor și facilitării accesului întreprinderilor la noi oportunități economice. Intervenția a evidențiat necesitatea eliminării restricțiilor nejustificate, digitalizării procedurilor administrative și asigurării unor informații clare și accesibile pentru prestatorii de servicii. Un accent deosebit a fost pus pe operaționalizarea Punctului unic de contact electronic, care trebuie să permită întreprinderilor nu doar obținerea informațiilor, ci și realizarea integrală a procedurilor administrative online. Totodată, a fost subliniată importanța monitorizării rezultatelor reformei prin indicatori privind timpul, costurile și accesibilitatea serviciilor.

Concluziile au fost prezentate de Natalia Selevestru și Victoria Cociug.

PRINCIPALELE CONSTATĂRI

Discuțiile au convers spre o concluzie comună: serviciile sunt deja cea mai mare parte a economiei, dar nu încă motorul ei de productivitate.

- **Productivitate scăzută, creștere lentă.** Producția pe lucrător este de circa 40% din nivelul UE. Cu o forță de muncă în scădere și îmbătrânire, creșterea nu mai poate veni din numărul de angajați.
- **Potențial de export neexploatat.** TIC și serviciile profesionale exportă o parte importantă din producție, dar atrag puține investiții străine. Exporturile rămân concentrate în câteva categorii.
- **Barierele de reglementare contează și în UE.** Experiența Curții de Conturi Europene și a Suediei arată că implementarea Directivei serviciilor cere monitorizare și voință politică constantă, nu doar transpunere

legislativă.

- **Finanțarea nu se potrivește firmelor de servicii.** Instrumentele publice se bazează pe gaj și subvenționarea dobânzii, garanțiile de portofoliu sunt subutilizate, iar capitalul de risc lipsește.
- **Competențele sunt principala constrângere.** Penuria de forță de muncă afectează acum și microfirmele. Universitățile și programele pentru antreprenori sunt finanțate separat, fără o legătură între ele.
- **Există instrumente, lipsesc rezultatele măsurate.** Moldova are cadre strategice bune, dar indicatori de rezultat slabi, mai ales în serviciile de dezvoltare a afacerilor.
- **Agricultura depinde de servicii.** Finanțarea, registrele digitale și consultanța funcționează ca un singur sistem, așa cum arată experiența Ucrainei și a Armeniei.

PROPUNERI PENTRU PACC 2028–2032

În baza cercetărilor prezentate, a experiențelor internaționale și a recomandărilor formulate în cadrul conferinței, Institutul Național de Cercetări Economice (INCE) evidențiază **șapte direcții prioritare de acțiune**, care pot contribui la fundamentarea viitorului Program Național pentru Promovarea Antreprenoriatului și Creșterea Competitivității (PACC) 2028–2032.

1 Modernizarea cadrului de reglementare și dezvoltarea pieței serviciilor

- Implementarea efectivă a Legii nr. 282/2024 privind serviciile, prin revizuirea și eliminarea restricțiilor și cerințelor administrative nejustificate, în conformitate cu Foaia de parcurs națională.
- Operaționalizarea Punctului unic de contact electronic, care să permită realizarea integrală a procedurilor administrative online.
- Simplificarea procedurilor de autorizare și monitorizarea costurilor și timpului necesar întreprinderilor pentru conformare.

2 Creșterea productivității, digitalizarea și internaționalizarea IMM-urilor

- Susținerea dezvoltării serviciilor intensive în cunoștințe, în special TIC, servicii profesionale, tehnice și de cercetare-dezvoltare, cu potențial ridicat de export și creare a valorii adăugate.
- Stimularea adoptării tehnologiilor digitale și a inteligenței artificiale, prin programe orientate spre creșterea măsurabilă a productivității întreprinderilor.
- Promovarea investițiilor în activități cu valoare adăugată ridicată și integrarea IMM-urilor în lanțurile valorice europene și globale, inclusiv prin consolidarea legăturilor dintre investitorii străini, furnizorii locali și instituțiile de cercetare.

3 Diversificarea instrumentelor financiare și îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare

- Valorificarea mai eficientă a mecanismelor de garantare a creditelor, inclusiv a garanțiilor de portofoliu ODA, și examinarea oportunităților de contragarantare prin instrumente financiare europene.
- Dezvoltarea unor produse financiare adaptate particularităților întreprinderilor din sectorul serviciilor, inclusiv finanțarea investițiilor necorporale: software, competențe, inovare și proprietate intelectuală.
- Diversificarea surselor de finanțare prin dezvoltarea pieței capitalului de risc, a mecanismelor de tip fond de fonduri, a crowdfundingului și a instrumentelor alternative de finanțare.

4 Dezvoltarea unei piețe competitive a serviciilor de suport pentru întreprinderi

- Introducerea mecanismelor de cofinanțare a serviciilor de consultanță, inclusiv prin vouchere, cu posibilitatea alegerii libere a furnizorului de către întreprinderi.
- Promovarea standardelor profesionale și a certificării voluntare a consultanților, precum și dezvoltarea unui registru transparent al furnizorilor calificați.
- Implementarea unor programe-pilot de consultanță și mentorat, însoțite de evaluarea impactului asupra performanței economice a întreprinderilor beneficiare.

5 Dezvoltarea capitalului uman și consolidarea parteneriatului dintre stat, universități și mediul de afaceri

- Corelarea sistemului educațional cu cerințele pieței muncii, prin dezvoltarea competențelor antreprenoriale, digitale și manageriale și extinderea programelor de formare continuă.
- Consolidarea rolului universităților în ecosistemul antreprenorial, prin dezvoltarea incubatoarelor de afaceri, a mecanismelor de transfer tehnologic și a parteneriatelor cu întreprinderile.
- Dezvoltarea unui sistem național de monitorizare a inserției profesionale a absolvenților și introducerea unor indicatori de antreprenoriat și inovare în evaluarea performanței universitare.
- Integrarea prognozelor demografice în politicile economice și promovarea măsurilor de valorificare a potențialului de ocupare al femeilor, tinerilor și persoanelor în vârstă.

6 Susținerea tranziției verzi, a economiei circulare și a antreprenoriatului incluziv

- Dezvoltarea serviciilor specializate pentru agricultură și alte sectoare productive, inclusiv consultanță, certificare, digitalizare, logistică și facilitarea accesului la piețe.
- Sprijinirea IMM-urilor în procesul de adaptare la standardele europene de mediu, prin instrumente financiare, servicii de consultanță și consolidarea capacităților de raportare a sustenabilității (ESG).
- Promovarea economiei circulare prin dezvoltarea serviciilor de reutilizare, reparații, reciclare și valorificare eficientă a resurselor.
- Integrarea perspectivei egalității de gen în programele de susținere a antreprenoriatului, inclusiv prin facilitarea accesului femeilor la finanțare, piețe și servicii de îngrijire.

7 Consolidarea cercetării economice și fundamentarea politicilor publice pe date și evidențe

- Dezvoltarea unui sistem integrat de indicatori pentru monitorizarea și evaluarea implementării PACC 2028–2032, cu accent pe rezultate și impact economic, nu doar pe activități realizate.
- Consolidarea cooperării dintre autoritățile publice, instituțiile de cercetare, mediul academic și sectorul privat în procesul de elaborare, implementare și evaluare a politicilor economice.
- Asigurarea unor mecanisme sustenabile de finanțare instituțională și competitivă a cercetărilor economice aplicative, inclusiv pentru realizarea studiilor sectoriale, evaluărilor de impact și analizelor prospective necesare fundamentării politicilor publice.
- Instituționalizarea unui mecanism de monitorizare și evaluare periodică a măsurilor PACC, cu valorificarea rezultatelor cercetării și a experiențelor internaționale în ajustarea politicilor.

Aceste direcții urmăresc transformarea sectorului serviciilor într-un factor de creștere a productivității, inovării și competitivității economiei Republicii Moldova. Valorificarea lor în viitorul PACC 2028–2032 presupune o abordare integrată, în care reformele de reglementare, accesul la finanțare, dezvoltarea capitalului uman și tranziția verde să fie susținute de cercetare economică, date relevante și mecanisme eficiente de monitorizare a rezultatelor.

Un rezultat important al primei ediții a conferinței îl constituie conturarea unei agende comune de cercetare și dialog privind competitivitatea economiei Republicii Moldova. Experiențele internaționale prezentate și contribuțiile experților naționali au evidențiat necesitatea unei cooperări continue între instituțiile de cercetare, autoritățile publice și mediul de afaceri, pentru identificarea soluțiilor adaptate realităților economice naționale.

În această perspectivă, INCE își propune să valorifice concluziile conferinței prin aprofundarea cercetărilor aplicative, formularea recomandărilor de politici publice și promovarea dialogului instituțional, contribuind la consolidarea unei abordări bazate pe date, evidențe științifice și evaluarea impactului măsurilor

economice.

Conferința *Moldova Entrepreneurship & SME Policy Conference 2026* a fost organizată de **Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova, prin intermediul Direcției politici de dezvoltare a antreprenoriatului**, în parteneriat cu **Academia de Studii Economice din Moldova (ASEM), prin intermediul Institutului Național de Cercetări Economice (INCE)**. Evenimentul a constituit o platformă de dialog și schimb de experiență între autoritățile publice, instituțiile de cercetare, mediul academic, sectorul privat și partenerii internaționali, având drept obiectiv consolidarea legăturii dintre cercetarea economică și elaborarea politicilor publice pentru dezvoltarea antreprenoriatului și creșterea competitivității IMM-urilor.

Evenimentul a fost realizat cu sprijinul financiar al Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), prin intermediul Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, în cadrul proiectului „Strengthening statistical, analytical and digital capacities for evidence-based SME digital transformation and entrepreneurship policy in the Republic of Moldova", implementat de INCE/ASEM în cadrul programului Digital Transformation of SMEs in the Eastern Partnership Countries (DT4SME).

Disclaimer: Conținutul prezentului comunicat reflectă sinteza informațiilor, analizelor și recomandărilor prezentate în cadrul conferinței, realizată de Institutul Național de Cercetări Economice. Opiniile și concluziile exprimate nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) sau a Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

CONTACT PENTRU PRESĂ

Dr. Victoria Iordachi
Conferențiar cercetător
Șefa Centrului de Cercetări Aplicative în Economie și Antreprenoriat
Institutul Național de Cercetări Economice al Academiei de Studii Economice din Moldova

E-mail: iordachi.victoria@ase.md
E-mail instituțional: ccaea.ince@gmail.com
Telefon: +373 79 068 169